

Milli mətbuatımız 147: tarix, müasirlik və gələcək üçün təminat

Mətbuatımız Azərbaycan cəmiyyətinə Əli bəy Hüseynzadə, Əhməd bəy Ağaoğlu, Əlimərdan bəy Topçubaşov, Cəlil Məmmədquluzadə, Üzeyir Hacıbəyli, Ceyhun Hacıbəyli, Məmməd Əmin Rəsulzadə, Ömər Faiq Nəmanzadə və digər parlaq simalarımızı bəxş etmişdir. Bu böyük şəxsiyyətlərin hər birini həyatı və yaradıcılığı maarifçiliyin dövlətçilik amalları uğrunda mücadiləsi kimi yadda qalmışdır. Deməli, mətbuatımız həm də 1918-ci il müstəqilliyimizə gedən yola işıq saçmış, dövlətçilik təfəkkürünü cilalayaraq möhkəmləndirmişdir.

Həsən bəy Zərdabının “Əkinçi” ilə əsasını qoyduğu məfkurə təməlləri möhkəm idi. O qədər möhkəm idi ki, 70 illik sovet işğalı dönməmişdə də mətbuatımız özünün başlıca prinsiplərindən dönmədi. Qadağa və məhrumiyyətlərə baxmayaraq, dövrün görkəmli ədiblərinin, ziyalıların milli düşüncə uğrunda söz səngəri kimi fəaliyyət göstərdi, tariximizin, ədəbiyyatımızın, incəsənətimizin toxunulmazlığını, çoxəsrlik ənənələrimizin qorunmasını təmin etdi. O, ötən əsrin 90-cı illərinin sonlarında əsrin əvvəllərində oynadığı missiyanı bir növ təkrarlamaqla dövlətçiliyimiz baxımından son dərəcə müstəsna missiya yerinə yetirdi. Həmin dövrdə başlanmış milli istiqlal hərəkatımız özünün siyasi-ideoloji hədəflərini mətbuat orqanlarımız vasitəsilə formalaşdırdı. Onlar təqiblərə və məhrumiyyətlərə baxmayaraq, dövlət müstəqilliyimizə aparan yolun mayasına çevrildilər.

Azərbaycanda sovet hakimiyyəti illərində jurnalistikanın istər nəzəri, istərsə də təcrübi istiqamətlərini milli yaddaşımızın, adət-ənənələrimizin yaşadılmasına sərf etmiş jurnalist nəslı yetişdi. Milli mətbuatımızın banisi Həsən bəy Zərdabini yada saldıığımız gündə ana dilimizin qorunmasına müstəsna əmək sərf etmiş misilsiz fədakarlıq örnəyi, ustad Nəsir İmanquliyevin də xatirəsinə ehtiramımı bildirmək istəyirəm. Ustad Şirməmməd Hüseynovun jurnalistikanın gücünü milli özünüdərk

Əsası dahi mütəfəkkir Həsən bəy Zərdabi tərəfindən qoyulmuş 147 yaşlı mətbuatımız ictimai fikir tariximizdə, çoxəsrlik dövlətçilik ənənələrimizin bərpasında müstəsna rol oynamış milli-mənəvi sərvətimizdir. O, fəaliyyətə başladığı ilk gündən milli özünüdərk, milli şüurun formalaşmasında müstəsna pay sahibinə çevrilmişdir. Məhz “Əkinçi” ilə başlanmış yol “Ziya”, “Ziyayi-Qafqaziyyə”, “Kəşkül”, “Molla Nəsrəddin”, “Füyuzat”, “Həyat” və digər davamçıların sayəsində ideoloji çalarlar əldə etmişdir. Həmçinin istiqlal ideyalarının daşıyıcıları sayılan ziyalılarımızın söz tribunasına, xalqla təmas simlarına çevrilmiş, püxtələşmiş, keyfiyyət baxımından oturmuş status qazanmış, özünə geniş oxucu auditoriyası toplamışdır.

proseslərinin avanqardına çevirən müstəsna əməyi də vurğulanmalıdır. Mətbuatımız müstəqillik illərində özünəməxsus inkişaf yolu keçmişdir. Bu dövrü bir neçə cəhətdən xarakterizə edərdim. 90-cı illərin əvvəllərindəki kaos və anarxiya mərhələsi mətbuatımızın istər məzmununa, istərsə də keyfiyyətinə mənfi təsirlərini göstərdi. Onun xalqımızın rifahı və firavanlığı naminə mübarizə apardığı böyük ideallar yaşadığımız durğunluq və təlatümlər müstəvisində bir növ puça çevrilmiş kimi göründü. Ölkənin başının üstünə qara buludlar aldı, müstəqilliyimizin itirilməsi təhlükəsi yaşandı. Məhz belə bir durumda ulu öndər Heydər Əliyevin respublika rəhbərliyinə gəlişi Azərbaycanın qarşısında açdığı kimi, onun mətbuatının qarşısında da yeni üfqlər, perspektivlər açdı.

Medianın gücündən dövlət idarəçiliyində effektivliyin və səmərəliliyin təmin olunması baxımından istifadənin dünya tarixində bənzərsiz nümunəsini yaratmağa müvəffəq olmuş ulu öndər Heydər Əliyev IV hakimiyyətin qanunvericilik bazasının təkmilləşməsinə, yenilənməsinə və zənginləşməsinə böyük töhfələr verdi. Onun 1993-2003-cü illər ərzində reallaşdırdığı tədbirlər Azərbaycan cəmiyyətinə, media ictimaiyyətinə jurnalistikanı tamam fərqli obrazda təqdim etdi. Cəmiyyətimiz

beynəlxalq miqyasda media ilə bağlı yeniliklərin ölkəmizdə tətbiqi yollarının əzmlə müəyyənləşdirildiyini gördü. 1998-ci ildə senzuranın ləğvi ilə başlanmış yolda Heydər Əliyevin imzaladığı fərman və sərəncamlar jurnalistlərin sosial-məişət qayğılarının aradan qaldırılmasından tutmuş redaksiyaların maddi-texniki bazasının yaxşılaşdırılmasına, jurnalistikanın imtiyazlı peşə kimi qəbul edilməsində bir çox məsələlərə nəzəri və praktiki meydan verdi. Həmin illərdə jurnalistikanın bir növ bütöv, müstəqil orqan kimi belə demək mümkündürsə, təqdimatı oldu. Ümummilli lider milli mətbuatımızın yubileylərinin keçirilməsi ənənəsinin əsasını qoymaqla mətbuatımızın Azərbaycanın ictimai fikir tarixində oynadığı rola müstəsna dəyər verdi.

Heydər Əliyev şəxsiyyəti medianın dövlətsizləşdirilməsi xəttini rəhbər tutaraq məsələni beynəlxalq siyasət müstəvisinə məharətlə daşdı. Senzuranın ləğv edilməsi, “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında” yeni qanunun qəbulu, eləcə də digər mühüm sənədlər dövlətin müstəqil media quruculuğu verdiyi önəmin bariz nümunələri kimi qarşılandı. Mətbuat və İnformasiya Nazirliyinin ləğvindən sonra peşə prinsiplərinin qorunmasına duyulan ehtiyac medianın özünütənzimləməsi reallığını ortaya qoydu ki, Heydər

Əliyev şəxsiyyəti bu istiqamətdəki xarici təcrübənin öyrənilməsinə ciddi önəm və dəstək verdi. Mövcud xüsusda ölkənin müstəqil jurnalistləri tərəfindən Azərbaycan Mətbuat Şurasının yaradılması ideyası üzərində dayanıldı və bu ideya 2003-cü ilin martın 15-də – ölkə jurnalistlərinin birinci qurultayında gerçəkləşdi.

Haşiyyə çıxaraq bildirim ki, postsovet məkanında ilk dəfə Azərbaycanda yaradılmış Mətbuat Şurası institutu media-ictimaiyyət, media-hakimiyyət münasibətlərinin tənzimlənməsi baxımından dünyada mövcud olan klassik özünütənzimləmə qurumlarının təməl prinsiplərinə söykənməklə ölkəmizdə demokratik quruculuq proseslərinin dərinləşməsinə öz töhfəsini verməkdədir. Ötən müddətdə müxtəlif vətəndaş qruplarının media ilə bağlı şikayətlərinin araşdırılması istiqamətində mühüm təcrübə qazanmış Şura KİV-lərlə əlaqədar çoxsaylı ziddiyyətli məqamların məhkəmələrə daşınmasının qarşısını almaqla, məhkəmələrin yükünü azaltmaqla etimad qazanıb. Hesab edirəm ki, bu etimad həm də cəmiyyət üzvlərinin qurumun tövsiyələrinə, iradlarına həssas yanaşan media orqanlarına inam və etimadıdır. Ümumən, media-ictimaiyyət, media-hakimiyyət oxu üzrə qarşılıqlı inam və etimad mühitinə mövcudluğu hər bir

ölkə üçün böyük sərvətdir. Güman edirəm ki, Mətbuat Şurası media ictimaiyyətinin dəstəyi ilə missiyasını bir qədər də dolğunlaşdırma imkanları əldə edəcəkdir.

Prezident İlham Əliyev hakimiyyətə gəlişi ilə ulu öndər Heydər Əliyevin nəzəri baxımdan ortaya qoyduğu, habelə reallaşdırılmasına ciddi əmək sərf etdiyi media siyasətinin davamlılığını təmin etdi. Ölkədə həmin siyasətin tamamilə yeni çalarlarla zənginləşdirilməsinə başlandı. Bu, müstəqillik illəri media tariximizin ayrıca mərhələsi kimi xarakterizə edilə bilər.

Cənab İlham Əliyev media sahəsinə fundamental baxış gətirdi. O, ulu öndər Heydər Əliyevin müxtəlif tədbirlərlə, o cümlədən güzəştlərlə həyata keçirdiyi mediaya dövlət dəstəyi siyasətinə sistemlilik verdi. Bu sistem media fəaliyyətinin cəmiyyətin marağı və mənafehləri baxımından müəyyənləşdirilmiş sahələr üzrə stimullaşdırılmasını rəhbər tutdu. Eyni zamanda jurnalistlərin sosial-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılmasına, redaksiyaların maddi-texniki bazasının gücləndirilməsinə konseptual yanaşma tətbiq olundu.

Prezident İlham Əliyev daxili idarəçilikdə effektivliyin artırılması baxımından jurnalistikanın rolundan söz açmaqla onun ictimai nəzarət funksiyasının önəmini hər zaman vurğulayıb. Dövlət başçımız həmçinin ölkəmizin beynəlxalq nüfuzunun yüksəldilməsinə, Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasına yönələn fəaliyyətdə də jurnalist peşəkarlığının müxtəlif aspektlərinə toxunur, platforma xarakterli çıxışları ilə mövcud istiqamətdəki yolun konturlarını müəyyənləşdirir.

Bəli, bu gün Azərbaycan mediası dinamik inkişaf yolundadır. Bu yol eyni zamanda qarşımızda yeni vəzifələr də müəyyənləşdirməkdədir. Dəyişən və inkişaf edən dünya ilə ayaqlaşmaq, global transformasiyalar şəraitində Azərbaycanın maraqlarının qorunmasında ardıcılığın təminatı mediamızdan daha səmərəli fəaliyyət göstərməyi tələb edir. İnformasiya texnologiyalarının geniş vüsət aldığı,

müharibələrin, global konfrantasiyaların ayrıca informasiya cəbhəsinin mövcud olduğu indiki şəraitdə Azərbaycan mediası qabaqcıl normaları, standartları dolğun şəkildə mənimsəyərək inkişaf etməlidir. Cənab İlham Əliyevin bütün sahələri əhatə edən islahatlarının media tərəfi də məhz bu vəzifələrin gerçəkləşdirilməsini, habelə medianın Azərbaycan iqtisadiyyatında özünə layiqli yer tutmasını hədəf seçib.

Hesab edirəm ki, “Media haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu bu söylədiklərimin reallaşdırılması baxımından həm ilk addımdır, həm də kifayət qədər ciddi çıxış nöqtəsidir. İnanıram ki, Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin qanuna söykənərək reallaşdırdığı fəaliyyət jurnalistikamızda indiyədək görülməyən işlərin həyata keçirilməsini təmin etməklə peşəmizin yeni keyfiyyət mərhələsinə uğurlu şəkildə uyğunlaşmasına şərait yaradacaqdır. Hazırda agentliyin işə yanaşma əzmi bu istiqamətdə ciddi nəticələrin əldə olunacağına, ümumən media müstəvisində nizam-intizam mühitinin, səliqə-sahman ab-havasının formalaşacağına əminlik hissi aşılamaqdadır.

Bu yazıda 147 ilə nəzər salmaqla, eyni zamanda Vətənimiz Azərbaycanın inkişaf tarixindəki ayrı-ayrı məqamları vurğuladım. Ötən müddətdə hardan-hara gəlmişik, hansı çətinliklərdən və məhrumiyyətlərdən keçmiş, hansı mərhələyə çatmışıq, bu barədə daha çox söhbət açmaq, paralellər və müqayisələr aparmaq mümkündür. Ümumən, hesab edirəm ki, 147 illin tarixi həm də qürur və fəxarət tariximizdir. Biz bu tarixdə mediamızın haqq davamızı olan 44 günlük Vətən müharibəsindəki ideoloji mücadilə ruhundan qürur hissi keçirdik. Bu, son dərəcə böyük yaşantıdır. Arzu edirəm ki, jurnalistikamızın gələcək fəaliyyəti də dövlətimizin asayışı, xalqımızın firavanlığı naminə xoş yaşantılara köklənsin.

Əflatun AMAŞOV,
Azərbaycan Mətbuat
Şurasının sədri